

Δίκαιο Κοινωνικής Ασφάλισης

Ενότητα 5η: Χρηματοδότηση της κοινωνικής ασφάλισης-εισφορές

Καθηγητής Άγγελος Στεργίου
Νομική Σχολή ΑΠΘ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΚΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Χρηματοδότηση της κοινωνική ασφάλισης- εισφορές.

Περιεχόμενα ενότητας

1. Χρηματοδότηση της κοινωνικής ασφάλισης.
 - i. Βασικές πηγές και συστήματα χρηματοδότησης.
 - ii. Το ελληνικό σύστημα χρηματοδότησης της κοινωνικής ασφάλισης.
2. Οι εισφορές ως μέσο χρηματοδότησης της κοινωνικής ασφάλισης.
 - i. Έννοια και νομική φύση των ασφαλιστικών εισφορών.
 - ii. Κέντρο Είσπραξης Ασφαλιστικών Οφειλών (ΚΕΑΟ).
 - iii. Εισφοροδιαφυγή.

Σκοποί ενότητας

- Περιγραφή των τρόπων κάλυψης των δαπανών της κοινωνικής ασφάλισης.
- Παρουσίαση των βασικών συστημάτων χρηματοδότησης των κοινωνικοασφαλιστικών παροχών.
- Εξέταση των κοινωνικοασφαλιστικών εισφορών.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Χρηματοδότηση της κοινωνικής ασφάλισης

Βασικές πηγές και συστήματα χρηματοδότησης.

Πηγές χρηματοδότησης

- Ως πηγές χρηματοδότησης γενικά μπορούν να θεωρηθούν οι εξής (Κ. Κρεμαλής, 1985):
 - Ασφαλιστικές εισφορές εργοδότη και ασφαλισμένου προς τους φορείς κοινωνικής ασφάλισης μισθωτών,
 - Εισφορές ασφαλισμένων προς τους φορείς κοινωνικής ασφάλισης ανεξάρτητων επαγγελματιών,
 - Κοινωνικοί πόροι,
 - Κρατική συμμετοχή με τακτικές ή έκτακτες επιχορηγήσεις,
 - Πρόσοδος από αξιοποίησης περιουσιακών στοιχείων των ασφαλιστικών ταμείων.

Χρηματοδότηση (1/4)

- Οι μηχανισμοί χρηματοδότησης συνδέονται με (Μ.Νεκτάριος, 1996):
 - τη διοικητική διάρθρωση των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης,
 - γενικότερες επιλογές οικονομικής πολιτικής,
 - τις δημογραφικές εξελίξεις,
 - τη λειτουργία της αγοράς εργασίας,
 - τη λειτουργία των φορολογικών συστημάτων.

Χρηματοδότηση (2/4)

- Το ζήτημα της χρηματοδότησης της κοινωνικής ασφάλισης δεν άπτεται αποκλειστικά της εξεύρεσης των αναγκαίων πόρων για τη χορήγηση ασφαλιστικών παροχών → συναρτάται άμεσα με την εξυπηρέτηση των αρχών της αλληλεγγύης και της κοινωνικής δικαιοσύνης, καθώς και με την αναδιανεμητική λειτουργία του συστήματος κοινωνικής ασφάλειας (Ξ.Κοντιιάδης, 2008).
- Η επιλογή επιμέρους μεθόδων χρηματοδότησης συναρτάται με το είδος των χρηματοδοτούμενων παροχών (Γ. Ρωμανιάς, 2007).

Χρηματοδότηση (3/4)

- Το συνταξιοδοτικό κεφάλαιο των φορέων κοινωνικής ασφάλισης συγκροτείται από τις εισφορές και τα εισοδήματα από την αξιοποίηση των αποθεματικών, ενώ οι υποχρεώσεις (εκροές του συστήματος) αποτελούνται από τις πληρωμές για συντάξεις, τις λοιπές παροχές και τα λειτουργικά έξοδα
- Οι εισφορές και οι παροχές (κυρίαρχες συνιστώσες των χρηματικών ροών), προσδιορίζονται από τις παραμέτρους που δομούν το ασφαλιστικό σύστημα και εμφανίζουν σχετική σταθερότητα διαχρονικά, ενώ τα έσοδα από επενδύσεις και τα λειτουργικά έξοδα αποτελούν μεγέθη που διαμορφώνονται κατά τη διαχείριση του συστήματος (Α. Κίντης, 2010).

Χρηματοδότηση (4/4)

- Η χρηματοδότηση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης εξαρτάται από την οργάνωση του συστήματος, το είδος και την έκταση των παροχών (Π. Παπαρρηγοπούλου-Πεχλιβανίδη, 2010).
- Δύο είναι τα κύρια συστήματα χρηματοδότησης (Άγγ. Στεργίου, 2014):
 - το διανεμητικό και
 - το κεφαλαιοποιητικό.
- Η χρηματοδότηση των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στην πράξη πολλές φορές βασίζεται σε μια αξιοποίηση στοιχείων τόσο του διανεμητικού όσο και του κεφαλαιοποιητικού συστήματος (Ξ. Κοντιάδης, 2008).

Διανεμητικό σύστημα (1/4)

- Σε ένα αμιγώς διανεμητικό σύστημα, η κάλυψη των ασφαλιστικών κινδύνων κάθε έτους χρηματοδοτείται από το άθροισμα των ασφαλιστικών εισφορών και λοιπόν πόρων του ίδιου έτους
- δεν υφίσταται χρονική μετατόπιση της υποχρέωσης χρηματοδότησης των παροχών (Ξ. Κοντιιάδης, 2008).

Διανεμητικό σύστημα (2/4)

- Στο διανεμητικό σύστημα (Θ. Ρούπας, 2010):
 - Οι παροχές των συντάξεων χρηματοδοτούνται από τις εισφορές που καταβάλλουν οι εργαζόμενοι (η παρούσα γενιά αναλαμβάνει τη συντήρηση και την κοινωνική προστασία της γενιάς που αποχώρησε από την εργασία),
 - Η αποδοτικότητά του στηρίζεται στους παράγοντες του ρυθμού αύξησης του πληθυσμού, του ποσοστού ανεργίας, της παραγωγικότητας και της οικονομικής ανάπτυξης,
 - Αποκαλείται και σύστημα καθορισμένων παροχών (οι παροχές δεν εξαρτώνται από το ύψος/μέγεθος των εισφορών),
 - Πλεονέκτημά του η κοινωνική αλληλεγγύη/βεβαιότητα
 - Μειονέκτημά του η κάλυψη των ελλειμμάτων από τον κρατικό προϋπολογισμό.

Διανεμητικό σύστημα (3/4)

- Το διανεμητικό σύστημα ή pay-as-you-go (Άγγ. Στεργίου, 2014):
 - στηρίζεται στην αλληλεγγύη των γενεών,
 - πρόκειται για μια συνολική ανταποδοτικότητα (η κάθε γενιά λαμβάνει ως ανταπόδοση από την επόμενη αυτό που έδωσε η ίδια στην προηγούμενη),
 - έχει συνήθως ένα καθαρά κοινωνικό ρόλο,
 - εγγυάται στους συνταξιούχους ένα κεκτημένο βιοτικό επίπεδο που δε θα απέχει σημαντικά από το αντίστοιχο των εργαζομένων.

Διανεμητικό σύστημα (4/4)

- Τα στατικά διανεμητικά συστήματα κατά κανόνα (Ξ. Κοντιάδης, 2008):
 - συνδυάζονται με σύστημα καθορισμένων παροχών, που καθορίζει εκ των προτέρων το ύψος της σύνταξης γήρατος, αναπηρίας ή θανάτου ως ποσοστό (ποσοστό αναπλήρωσης) ενός μέσου εισοδήματος (συνταξιοδοτική βάση)
 - η συνταξιοδοτική βάση προκύπτει είτε από το τελευταίο εισόδημα είτε από το μέσο όρο των τελευταίων ή καλύτερων ετών ή και ολόκληρης της περιόδου ασφάλισης, ενώ το ποσοστό αναπλήρωσης προκύπτει ως συνάρτηση των ετών ασφάλισης, της ηλικίας ή και του ύψους του εισοδήματος.

Κεφαλαιοποιητικό σύστημα (1/4)

- Σε ένα κεφαλαιοποιητικό σύστημα οι πόροι μιας χρονικής περιόδου σωρεύονται σχηματίζοντας ένα αποθεματικό, του οποίου η απόδοση χρηματοδοτεί τις παροχές μεταγενέστερων περιόδων (Ξ. Κοντιιάδης, 2008).
- Στα κεφαλαιοποιητικά συστήματα οι εισφορές των ασφαλισμένων κεφαλαιοποιούνται μεν υπέρ της ομάδας των ασφαλισμένων, αλλά στην πράξη τοποθετούνται σε κινητές και ακίνητες αξίες (Π. Παπαρρηγοπούλου-Πεχλιβανίδη, 2013).

Κεφαλαιοποιητικό σύστημα (2/4)

- Στο κεφαλαιοποιητικό σύστημα (Θ. Ρούπας, 2010):
 - Οι παροχές των δικαιούχων χρηματοδοτούνται μέσα από την κεφαλαιοποίηση των ασφαλιστικών εισφορών,
 - Το ύψος της συνταξιοδοτικής παροχής εξαρτάται από το κεφάλαιο που κάθε ασφαλισμένος έχει συσσωρεύσει στον προσωπικό του λογαριασμό κατά το τέλος της εργάσιμης ζωής του και από τις αποδόσεις που έχουν επιτευχθεί,
 - Αποκαλείται και σύστημα καθορισμένων εισφορών (ο επενδυτικός κίνδυνος αναλαμβάνεται από το μέλος),
 - Οι παροχές συνδέονται με την απόδοση του επενδεδυμένου κεφαλαίου,
 - Πλεονέκτημά του η δημιουργία αποταμίευσης,
 - Μειονέκτημά του η αβεβαιότητα.

Κεφαλαιοποιητικό σύστημα (3/4)

- Το κεφαλαιοποιητικό σύστημα (Άγγ. Στεργίου, 2014):
 - Στηρίζεται στην ατομική ευθύνη του καθενός,
 - Η ανταποδοτικότητα συνδέεται με την αξιοποίηση των εισφορών,
 - Η εγγύηση της οικονομικής ασφάλειας δεν είναι δεδομένη, αλλά εξαρτάται από τις επενδυτικές ευκαιρίες που προσφέρουν οι κεφαλαιαγορές,
 - Προϋποθέτει συνεχή και αμειβόμενη απασχόληση για να τροφοδοτείται επαρκώς ο ατομικός συνταξιοδοτικός λογαριασμός του ασφαλισμένου.

Κεφαλαιοποιητικό σύστημα (4/4)

- Τα κεφαλαιοποιητικά συστήματα συνδυάζονται κατά κανόνα με σύστημα καθορισμένης εισφοράς, που προκαθορίζει το ποσοστό της εισφοράς και καταλείπει τον υπολογισμό της συνταξιοδοτικής παροχής για το μέλλον, με γνώμονα την απόδοση των αποθεματικών
- Σε ένα σύστημα καθορισμένης εισφοράς η διακινδύνευση εντοπίζεται στο ύψος της παροχής που θα λάβει ο συνταξιούχος (Ξ. Κοντιιάδης, 2008).

Μεικτά συστήματα

- Ανάλογα με την πηγή χρηματοδότησης και τον καλυπτόμενο κίνδυνο, θα μπορούσε να αξιοποιηθεί περισσότερο το ένα ή το άλλο σύστημα
→ επικρατούν ωστόσο ενδιάμεσα συστήματα που προβλέπουν εκτός από την αντιστοιχία εσόδων-εξόδων μιας χρονικής μονάδας και το σχηματισμό στοιχειώδους αποθεματικού για ασφάλεια (Κ. Κρεμαλής, 1985).
- Στα μεικτά συστήματα επιχειρείται συνδυασμός των πλεονεκτημάτων των δύο κύριων συστημάτων → τα διανεμητικά μπορούν να μετατραπούν σε μεικτά με τη δημιουργία ενός αποθεματικού ασφαλείας, ενώ τα κεφαλαιοποιητικά με την άμεση διανομή ενός τμήματος του κεφαλαίου σε παροχές (Π. Παπαρρηγοπούλου-Πεχλιβανίδη, 2013).

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Χρηματοδότηση της κοινωνικής ασφάλισης

Το ελληνικό σύστημα χρηματοδότησης της κοινωνικής ασφάλισης.

Σύντομη αναδρομή

- Αρχικά, στην Ελλάδα η πλειονότητα των ασφαλιστικών οργανισμών λειτούργησε με βάση το κεφαλαιοποιητικό σύστημα, δεδομένου ότι ο αριθμός των συνταξιούχων τους διαμορφώθηκε σε υπολογίσιμα επίπεδα περίπου μια εικοσαετία μετά την ίδρυσή τους (Ξ. Κοντιάδης, 2008).
- Σταδιακά, η εξάντληση των αποθεματικών οδήγησε στο διανεμητικό σύστημα καθορισμένης εισφοράς (Γ. Προβόπουλος, 1987).

Έσοδα του συστήματος

- Τα έσοδα του συστήματος διαμορφώνονται από:
 - τις εισφορές των ασφαλισμένων και των εργοδοτών,
 - τυχόν εισφορές του κρατικού προϋπολογισμού και
 - εισοδήματα που προέρχονται από την αξιοποίηση της περιουσίας των φορέων κοινωνικής ασφάλισης, η οποία σχηματίζεται από τα ετήσια πλεονάσματα των Ταμείων (Α. Κίντης, 2010).

Διανεμητική βάση

- Το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα χρηματοδοτείται με το διανεμητικό σύστημα χρηματοδότησης/*pay-as-you-go*/système de repartition
- Στο σύστημα αυτό οι σημερινές εισφορές πληρώνουν τις σημερινές συντάξεις χωρίς να σχηματίζεται κεφάλαιο (Πλ. Τήνιος, 2010).
- Σε καθαρά διανεμητική βάση στηρίζεται η δημόσια κύρια ασφάλιση.

Κεφαλαιοποιητικά χαρακτηριστικά (1/4)

- Ως προς την επικουρική (συμπληρωματική) ασφάλιση (Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης-ΤΕΑ), ισχύει το διανεμητικό σύστημα προκαθορισμένων εισφορών με νοητή κεφαλαιοποίηση (άρθρο 39, παρ. 1 Ν. 4052/2012).
- Οι ασφαλιστικές εισφορές που καταβάλλονται για κάθε ασφαλισμένο των κατηγοριών του Ενιαίου Ταμείου Επικουρικής Ασφάλισης (ΕΤΕΑΜ) τηρούνται σε ατομικές μερίδες (άρθρο 39, παρ. 2 Ν. 4052/2012).
- Το ποσό της καταβαλλόμενης επικουρικής σύνταξης διαμορφώνεται με βάση (άρθρο 42, παρ. 1 Ν. 4052/2012):
 - α) τα δημογραφικά δεδομένα τα οποία στηρίζονται σε εγκεκριμένους αναλογιστικούς πίνακες θνησιμότητας,

Κεφαλαιοποιητικά χαρακτηριστικά (2/4)

- β) το πλασματικό ποσοστό επιστροφής που θα εφαρμόζεται στις συνολικά καταβληθείσες εισφορές και το οποίο θα προκύπτει από την ποσοστιαία μεταβολή των συντάξιμων αποδοχών των ασφαλισμένων,
- γ) την επιλογή ή όχι της μεταβίβασης της σύνταξης στα δικαιούχα μέλη κατά τη στιγμή της συνταξιοδότησης του ασφαλισμένου από τον επικουρικό του φορέα και
- δ) τον συντελεστή βιωσιμότητας, ο οποίος θα πρέπει να αναπροσαρμόζει σε ετήσια βάση τις νέες και τις ήδη καταβαλλόμενες συντάξεις, μέσω ενός μηχανισμού μειωμένης τιμαριθμικής αναπροσαρμογής, ανάλογα με τις καταβαλλόμενες εισφορές, έτσι ώστε να αποφεύγεται η δημιουργία ελλειμμάτων στο ταμείο, αποκλείοντας κάθε μεταφορά πόρων από τον Κρατικό Προϋπολογισμό.

Κεφαλαιοποιητικά χαρακτηριστικά (3/4)

- Τα οριζόμενα στην παράγραφο 1 του άρθρου 42 Ν. 4052/2012 περί καθορισμού του ποσού της σύνταξης έχουν εφαρμογή και στα ταμεία, τομείς ή κλάδους επικουρικής ασφάλισης που από 1.1.2013 μετατρέπονται αυτοδίκαια σε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.) υποχρεωτικής ασφάλισης
→ ταμεία υποχρεωτικής επαγγελματικής ασφάλισης, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στα άρθρα 7 και 8 του Ν. 3029/2002
(άρθρο 42, παρ. 4 Ν. 4052/2012).

Κεφαλαιοποιητικά χαρακτηριστικά (4/4)

- Τα Ταμεία Επαγγελματικής Ασφάλισης προαιρετικού χαρακτήρα– Ν.Π.Ι.Δ. του Ν. 3029/2002 που χορηγούν συνταξιοδοτικές παροχές λειτουργούν με βάση το κεφαλαιοποιητικό σύστημα (άρθρο 7, παρ. 5 Ν. 3029/2002).
- Πόροι των ταμείων αυτών επαγγελματικής ασφάλισης είναι οι τακτικές και έκτακτες εισφορές των ασφαλισμένων, οι τακτικές και έκτακτες εισφορές των εργοδοτών, οι πρόσοδοι περιουσίας, η απόδοση κεφαλαίων και αποθεματικών και κάθε άλλο έσοδο (άρθρο 7, παρ. 19 Ν. 3029/2002).

Διαχείριση αποθεματικών (1/2)

- Την περίοδο από το 1950 έως και το 1973, τα αποθεματικά κατατίθεντο υποχρεωτικά στην Τράπεζα της Ελλάδος (Α.Ν. 1611/1950) με επιτόκιο 4%, κατά πολύ μικρότερο από τον πληθωρισμό (Θ. Ρούπας, 2010) και χρησιμοποιούνταν από το κράτος κατά τις προτεραιότητες και τις εκάστοτε ανάγκες του (Α. Κίντης, 2010).
- Παρά τις προσπάθειες εκσυγχρονισμού του συστήματος την περίοδο 1990-2008 (Ν. 1902/1990, Ν. 2076/1992, Ν. 2679/1999, Ν. 3586/2007) η διαχείριση της περιουσίας των φορέων κοινωνικής ασφάλισης εξακολουθεί να είναι σε μεγάλο βαθμό παθητική (Α. Κίντης, 2010).

Διαχείριση αποθεματικών (2/2)

- Ο Ν. 3586/2007 για την αξιοποίηση της περιουσίας των φορέων της κοινωνικής ασφάλισης σε συνδυασμό με την Υπουργική απόφαση Β7/26028/4468/2008 για τους κανόνες επενδυτικής συμπεριφοράς αυτών των φορέων, ακολουθεί μια ενδιάμεση στάση μεταξύ της επίτευξης της μεγαλύτερης δυνατής απόδοσης και της ελαχιστοποίησης του αναλαμβανόμενου με τις επενδυτικές αποφάσεις κινδύνου (Σπ. Μούζουλας, 2010):
 - Οριοθέτηση της κερδοσκοπίας με την επιλογή επενδυτικών μέσων για την τοποθέτηση των διαθεσίμων του συνταξιοδοτικού οργανισμού,
 - Οριοθέτηση της κερδοσκοπίας με τη θέσπιση ανωτάτων ορίων επένδυσης.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Οι εισφορές ως μέσο χρηματοδότησης της κοινωνικής ασφάλισης.

Έννοια και νομική φύση των ασφαλιστικών εισφορών.

Ορισμοί (1/3)

- Η ασφαλιστική εισφορά είναι κατ' αρχήν η καταβολή (ή παρακράτηση) ενός χρηματικού ποσού για έναν (κρατικό) ειδικό σκοπό, τη χρηματοδότηση της κοινωνικής ασφάλισης, δηλαδή ενός ασφαλιστικού φορέα (Άγγ. Στεργίου, 2014)
 - Η καταβολή της εισφοράς είναι ο αναγκαίος όρος για την πρόσβαση στις ασφαλιστικές παροχές και γενικότερα για την πρόσβαση στην ασφαλιστική προστασία (Β. Κουζιώρτη, 2010).

Ορισμοί (2/3)

- Εισφορές της κοινωνικής ασφάλισης καλούνται τα χρηματικά ποσά που καταβάλλουν οι ασφαλισμένοι στον οργανισμό κοινωνικής ασφάλισης που τους ασφαλίζει ως αντάλλαγμα της ασφαλιστικής τους προστασίας → Διακρίνονται σε τακτικές και έκτακτες, ανάλογα με το αν καταβάλλονται περιοδικά ή συνδέονται με ένα έκτακτο γεγονός (Π. Παπαρρηγοπούλου-Πεχλιβανίδη, 2013).
- Η ασφαλιστική εισφορά κατέχει τον κεντρικό ρόλο στη χρηματοδότηση των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης-εισφοροκεντρικός χαρακτήρας) → η επιλογή της ασφαλιστικής εισφοράς ως χρηματοδοτικού μέσου προκρίθηκε και από το ελληνικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης (Β. Κουζιώρτη, 2010).

Ορισμοί (3/3)

- Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αντιλαμβάνεται ως εισφορά κοινωνικής ασφάλισης κάθε οικονομική επιβάρυνση η οποία αποσκοπεί στη χρηματοδότηση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης κι η οποία εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού 1408/71 (πλέον Κανονισμός 883/04)
→ κρίσιμο παράγοντα στη διαμόρφωση της έννοιας της ασφαλιστικής εισφοράς αποτελεί η χρηματοδότηση, ενώ φαίνεται να αναγνωρίζεται ένας δευτερεύων ρόλος στο στοιχείο της αντιπαροχής ή του ανταλλάγματος στην προστασία που παρέχεται από τον ασφαλιστικό φορέα (Β. Κουζιώρτη, 2010).

Νομική φύση (1/3)

- Η νομική φύση των ασφαλιστικών εισφορών παραμένει ένα ανοικτό και διαρκώς εξελισσόμενο – ανάλογα με την εξέλιξη του θεσμού- ζήτημα (Άγγ. Στεργίου, 1992, Π. Παπαρρηγοπούλου-Πεχλιβανίδη, 2004)
- Η πολυπλοκότητα της έννοιας προκύπτει από τον υβριδικό της χαρακτήρα, αφού μετέχει και του δημοσίου δικαίου ως δημόσια υποχρέωση και του ιδιωτικού με κάποια στοιχεία ανταπόδοσης (Άγγ. Στεργίου, 2014).
- Η νομολογία δεν εντάσσει τις ασφαλιστικές εισφορές σε κάποιες από τις υπάρχουσες νομικές κατηγορίες, ώστε να αντλήσει και τις αντίστοιχες έννομες συνέπειες, παρά καταφεύγει σε μια αρνητική προσέγγιση- «τι» δεν είναι εισφορά (Άγγ. Στεργίου, 2014).

Νομική φύση (2/3)

- Η νομική φύση της εισφοράς προκύπτει από την υπαγωγή της σε κάποια από τις υπάρχουσες κατηγορίες με βάση τα χαρακτηριστικά της (Π. Παπαρρηγοπούλου-Πεχλιβανίδη, 2004):
 - Έχει υποχρεωτικό χαρακτήρα,
 - Αποσκοπεί στη χρηματοδότηση μιας δημόσιας υπηρεσίας της κοινωνικής ασφάλισης,
 - Επιβάλλεται επί των εισοδημάτων από την άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας
 - Δημιουργεί προσδοκία κοινωνικοασφαλιστικής παροχής
 - Στην περίπτωση του μισθωτού, κατανέμεται μεταξύ εργοδότη και εργαζομένου.

Νομική φύση (3/3)

- Η φύση της ασφαλιστικής εισφοράς διαφοροποιείται ανάλογα με το σύστημα χρηματοδότησης που ισχύει
 - Διαφορετικά χρωματίζεται η ασφαλιστική εισφορά στο κεφαλαιοποιητικό σύστημα και διαφορετικά στο διανεμητικό, διαφορετική είναι η σχέση ανταποδοτικότητας – αλληλεγγύης ανάλογα με το αν επικρατούν ή όχι τα κεφαλαιοποιητικά στοιχεία (Β. Κουζιώρτη, 2010).
- Όσο ενισχύεται η ανταπόδοση (ιδιωτική πλευρά), τόσο απομακρύνεται ο κοινωνικός χαρακτήρας (δημόσια όψη) και αντίστροφα όσο προβάλλει το κοινωνικό τόσο υποχωρεί η αναλογικότητα (Άγγ. Στεργίου 2014).

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Οι εισφορές ως μέσο χρηματοδότησης της κοινωνικής ασφάλισης.

Κέντρο Εισπράξεως Ασφαλιστικών Οφειλών – ΚΕΑΟ.

Σύσταση και σκοπός (1/3)

- Με το άρθρο 101 του Ν. 4172/2013 ιδρύθηκε στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ το Κέντρο Εισπράξεως Ασφαλιστικών Οφειλών (ΚΕΑΟ) με οικονομική και λογιστική αυτοτέλεια.
- Το ΚΕΑΟ έχει ως σκοπό (άρθρο 101, παρ. 2 Ν. 4172/2013):
 - α) την είσπραξη των ληξιπρόθεσμων ασφαλιστικών οφειλών των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης
 - β) τη δημιουργία ηλεκτρονικής βάσης δεδομένων των οφειλετών των ασφαλιστικών οργανισμών (μητρώο οφειλετών), τον προσδιορισμό του ύψους των οφειλόμενων ποσών, την αιτία και τη χρονική περίοδο που ανάγονται, την τήρηση στατιστικών στοιχείων και αναλύσεων,

Σύσταση και σκοπός (2/3)

- γ) τη μελέτη, επεξεργασία και υποβολή προτάσεων για νομοθετικές ρυθμίσεις στο αρμόδιο καθ' ύλην Υπουργείο,
- δ) το σχεδιασμό και την εκτέλεση δράσεων για την επίτευξη του σκοπού του ΚΕΑΟ.
- Στο ΚΕΑΟ διαβιβάζονται από 1.7.2013 οι ληξιπρόθεσμες οφειλές του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ και του ΟΑΕΕ και από 1.1.2014 του ΟΓΑ και του ΕΤΑΑ, ενώ με Απόφαση του Υπουργού Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας εντάσσονται σταδιακά και λοιποί οργανισμοί (άρθρο 101, παρ. 9, στοιχείο α' Ν. 4172/2013).

Σύσταση και σκοπός (3/3)

- Στο ΚΕΑΟ διαβιβάζονται (άρθρο 101, παρ. 9, στοιχείο β' Ν. 4172/2013):
 - i) οι ληξιπρόθεσμες οφειλές άνω των 5.000 ευρώ,
 - ii) οι οφειλές που κατέστησαν απαιτητές λόγω μη τήρησης των προηγούμενων ρυθμίσεων τμηματικής καταβολής.
- Η άσκηση διοικητικών προσφυγών ή ενδίκων βοηθημάτων κατά την ισχύουσα διαδικασία στους οικείους ασφαλιστικούς οργανισμούς για την αμφισβήτηση των καθυστερούμενων ασφαλιστικών οφειλών δεν έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα (άρθρο 101, παρ. 11, στοιχείο α' Ν. 4172/2013).

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Οι εισφορές ως μέσο χρηματοδότησης της κοινωνικής ασφάλισης.

Εισφοροδιαφυγή.

Έννοια εισφοροδιαφυγής

- Με την ευρεία έννοια ως «εισφοροδιαφυγή» νοείται (Δ. Μπούρλος, 2010) η μη εμπρόθεσμη ή προσήκουσα σε σχέση με την πραγματική παροχή εργασίας ή την άσκηση δραστηριότητας καταβολή εισφορών στα Ταμεία που ασφαλίζουν μισθωτούς ή αυτοαπασχολούμενους
 - στα ταμεία των αυτοαπασχολουμένων η εισφοροδιαφυγή συναρτάται προεχόντως με τη μη καταβολή ασφαλιστικών εισφορών ήδη ασφαλισμένων
 - στο ΙΚΑ η εισφοροδιαφυγή έχει ευρύτερη διάσταση (Δ. Μπούρλος, 2010).

Μορφές εισφοροδιαφυγής

- Η εισφοροδιαφυγή μπορεί να σχετίζεται με (Άγγ. Στεργίου, 2014):
 - Προσέκουσα ασφάλιση (ασφάλιση μόνο κάποιων ωρών ή μέρους των αποδοχών ή αποφυγή ειδικών εισφορών),
 - Εργαζόμενους που δεν έχουν απογραφεί (αδήλωτη/μαύρη εργασία),
 - Μη είσπραξη οφειλόμενων εισφορών
 - Εισφορο-αποφυγή (παράνομη επιλογή μορφής ασφάλισης κυρίως ελεύθερων επαγγελματιών),
 - Μη καταβολή ήδη βεβαιωμένων εισφορών.

Γενεσιουργά αίτια

- Οι κύριοι παράγοντες της ανάπτυξης της εισφοροδιαφυγής είναι (Επιστημονική Επιτροπή Κοινωνικού Διαλόγου για την κοινωνική ασφάλιση, 1998):
 - Τα υψηλά ποσοστά εισφορών,
 - Τα αντικίνητρα ασφάλισης,
 - Η υποχώρηση της «ανταποδοτικότητα» των συντάξεων,
 - Η παραοικονομία που εκτιμάται γύρω στο 20% του ΑΕΠ της χώρας,
 - Η πολυπλοκότητα της νομοθεσίας,
 - Η γραφειοκρατία,
 - Οι ευνοϊκές ρυθμίσεις των οφειλών,
 - Η παράνομη μετανάστευση.

Μη καταβολή εισφορών από τον εργοδότη

- Η μη καταβολή εισφορών από τον εργοδότη δε συνεπάγεται για τους ασφαλισμένους στέρηση ή μείωση των δικαιωμάτων τους στις ασφαλιστικές παροχές του Ιδρύματος (άρθρο 26, παρ. 7 Α.Ν. 1846/1951).
- Κατ' αρχήν ο εργοδότης δεν υπέχει ποινική ευθύνη έναντι των ασφαλισμένων για τη μη καταβολή των εισφορών τους στο Ίδρυμα, έστω και αν τις παρεκράτησε από το μισθό τους
→ σε περίπτωση στέρησης από τον ασφαλισμένο παροχών λόγω μη έγκαιρης καταβολής των εισφορών, ο εργοδότης υποχρεούται να τον αποζημιώσει σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 914 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας όπως δέχεται η νομολογία (Κ. Λαναράς, 238).

Ποινική ευθύνη εργοδότη (1/3)

- Η μη καταβολή των ασφαλιστικών εισφορών από τους υπόχρεους εργοδότες έχει αναχθεί σε ιδιώνυμο ποινικό αδίκημα της υπεξαίρεσης του άρθρου 375, παρ. 1 του Ποινικού Κώδικα.
- Στο άρθρο 1 του Α.Ν. 86/1967 όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 22 Ν. 4038/2012, τυποποιούνται δύο αυτοτελή εγκλήματα (Άγγ. Στεργίου, 2014):
 - Στην πρώτη παράγραφο προβλέπεται ως αξιόποινη πράξη η μη καταβολή των εργοδοτικών εισφορών (παράλειψη εκπλήρωσης εργοδοτικής υποχρέωσης),
 - Στη δεύτερη παράγραφο στοιχειοθετείται ως διάφορη αξιόποινη πράξη η μη καταβολή ή η μη απόδοση στο φορέα των παρακρατηθειςών εργατικών εισφορών.

Ποινική ευθύνη εργοδότη (2/3)

- Η νομολογία δέχεται αληθινή συρροή μεταξύ των εγκλημάτων των δύο παραγράφων του άρθρου 1 Α.Ν. 86/1967 (όπως έχει τροποποιηθεί με το άρθρο 22 Ν. 4038/2012) και εφαρμόζει τις διατάξεις για την επιβολή μιας συνολικής ποινής (Λ. Μαργαρίτης, 2006).
- Το έννομο αγαθό που πλήττεται με τη μη καταβολή των εργοδοτικών εισφορών και τη μη απόδοση παρακρατηθεισών εργατικών εισφορών είναι η περιουσία των ασφαλιστικών ταμείων (Γ. Κωνσταντίνου – Σ. Μπαλτάς, 2006).

Ποινική ευθύνη εργοδότη (3/3)

- Με το Ν. 4038/2012 για την εφαρμογή της παρ.1 του άρθρου 1 Α.Ν. 86/1967, απαιτείται το ποσό των ασφαλιστικών εισφορών που επιβαρύνουν τον υπόχρεο εργοδοτικών εισφορών να υπερβαίνει το ποσό των 20.000 ευρώ.
- Για την εφαρμογή της παρ. 2 του άρθρου 1 του Α.Ν. 86/1967 απαιτείται το ποσό των ασφαλιστικών εισφορών των εργαζομένων που παρακρατούνται από τον εργοδότη να υπερβαίνει το ποσό των 10.000 ευρώ.

Έλεγχοι (1/3)

- Σύμφωνα με το άρθρο 25, παρ. 1 Ν. 3996/2011 περί ελέγχου τήρησης της ασφαλιστικής νομοθεσίας για την αποτροπή της αδήλωτης εργασίας:

Προς εξακρίβωση των προσώπων που υπάγονται εκάστοτε στην ασφάλιση και του αριθμού αυτών για την τήρηση της ασφαλιστικής νομοθεσίας σχετικά με την ασφαλιστική κάλυψη των εργαζομένων, οι Επιθεωρητές Εργασίας ελέγχουν την καταχώριση των προσλαμβανόμενων μισθωτών στο Ειδικό Βιβλίο Καταχώρησης Νεοπροσλαμβανόμενου Προσωπικού του άρθρου 26 παρ. 9 περίπτωση στ' υποπερίπτωση α' του α.ν. 1846/1951.

Έλεγχοι (2/3)

- Σύμφωνα με το άρθρο 151, παρ. 1 Ν. 3655/2008 περί μέτρων κατά της εισφοροδιαφυγής:

Οι έλεγχοι που διεξάγονται στις επιχειρήσεις και γενικότερα στους χώρους εργασίας, τόσο από την Ειδική Υπηρεσία Ελέγχου Ασφάλισης (ΕΥΠΕΑ) που συστήθηκε στο ΙΚΑ – ΕΤΑΜ με το άρθρο 1 του Ν. 2556/1997, όσο και από το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας (ΣΕΠΕ) που συστήθηκε στο Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας με το Ν. 2639/1998, δύνανται να διενεργούνται και από μεικτά κλιμάκια ελέγχου αποτελούμενα από υπαλλήλους και των δύο παραπάνω υπηρεσιών.

Έλεγχοι (3/3)

- Η Υπηρεσία Οικονομικής Αστυνομίας και Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος (ΥΠ.Ο.Α.Δ.Η.Ε.) καθίσταται εντός των χωρικών ορίων δικαιοδοσίας της εκ παραλλήλου αρμόδια για την ενέργεια των ελέγχων, που προβλέπονται και ενεργούνται από τα ελεγκτικά όργανα του ΙΚΑ –ΕΤΑΜ και το ΣΕΠΕ (άρθρο 14 Ν. 4144/2013).
- Τα ελεγκτικά όργανα του ΙΚΑ – ΕΤΑΜ, το ΣΕΠΕ και η Υπηρεσία Οικονομικής Αστυνομίας και Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος (ΥΠ.Ο.Α.Δ.Η.Ε.) – εντός των χωρικών ορίων δικαιοδοσίας της – σε περιπτώσεις ειδικής βαρύτητας και ενδιαφέροντος, είναι αρμόδια για την ενέργεια των ελέγχων που προβλέπονται στη περίπτωση στ΄ της παραγράφου 9 του άρθρου 26 του α.ν. 1846/1951, που προστέθηκε με την παράγραφο 1 του άρθρου 2 του ν. 2556/1997 και αντικαταστάθηκε με το άρθρο 10 του ν. 3232/2004 (άρθρο 14 Ν. 4144/2013).

Κυρώσεις

- Η ενιαία διαδικασία είσπραξης καθυστερούμενων ασφαλιστικών οφειλών από ασφαλιστικούς οργανισμούς κατ' άρθρο 101 Ν. 4172/2013 θέτει ρητή προθεσμία για την Πράξη Βεβαίωσης Οφειλής, μορφή και τα στοιχεία της οποίας είναι κοινά για όλους τους ασφαλιστικούς οργανισμούς που εξυπηρετούνται από το Κέντρο Είσπραξης Ασφαλιστικών Οφειλών-ΚΕΑΟ
 - οι αντίστοιχες διοικητικές πράξεις που εκδίδουν οι φορείς βάσει των διατάξεών τους (Πράξη Επιβολής Εισφορών-ΠΕΕ, Πράξη Επιβολής Προστίμου Ακαταχώρητων Εργαζόμενων που εκδίδει το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ) ενσωματώθηκαν πλέον στην ενιαία πράξη (Άγγ. Στεργίου, 2014).

Βιβλιογραφία (1/5)

- Άγγ. Στεργίου, Δίκαιο Κοινωνικής Ασφάλισης, 2^η έκδοση, Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2014, σελ. 421, 423-425, 474-475.
- Άγγ. Στεργίου, Κοινωνική ασφάλιση χωρίς εγγυήσεις, Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, 1992, σελ. 50.
- Α. Κίντης, Η συμβολή της σωστής διαχείρισης της περιουσίας των φορέων κοινωνικής ασφάλισης στη βιωσιμότητα του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, ΕΔΚΑ 2010, σελ. 427-428.
- Β. Κουζιώρτη, Οι ασφαλιστικές εισφορές στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, Διδακτορική διατριβή, 2010, σελ. 16, 19.
<http://invenio.lib.auth.gr/record/124494/files/GRI-2010-5748.pdf?version=1>

Βιβλιογραφία (2/5)

- Γ. Προβόπουλος, Κοινωνική ασφάλιση: Μακροοικονομικές όψεις του χρηματοδοτικού προβλήματος, Ινστιτούτο οικονομικών και βιομηχανικών ερευνών, Αθήνα, 1987.
- Γ. Ρωμανιάς, Ελληνικοί και ευρωπαϊκοί μύθοι για το ασφαλιστικό, εκδ. Βλάσση, Αθήνα, 2007.
- Γ. Κωνσταντίνου –Σ.Μπαλτάς, Τα αδικήματα της μη καταβολής και της παρακράτησης ασφαλιστικών εισφορών (άρθρο 1 παρ.1 Α.Ν. 86/1967) μετά το άρθρο 33 Ν. 3346/17.6.2005, Αρμενόπουλος 2006, σελ. 1371.
- Δ. Μπούρλος, Εισφοροδιαφυγή, σε: Άγγ. Στεργίου και Θ. Σακελλαρόπουλος (επιμ.) Η ασφαλιστική, μεταρρύθμιση, Διόνικος, Αθήνα, 2010, σελ. 108.

Βιβλιογραφία (3/5)

- Επιστημονική Επιτροπή Κοινωνικού Διαλόγου για την κοινωνική ασφάλιση, Πόρισμα (περίληψη), Επιθεώρησις Δικαίου Κοινωνικής Ασφαλίσεως (ΕΔΚΑ) 1998, σελ. 531 επ.
- Θ. Ρούπας, Ιστορική αποτίμηση και ο ρόλος των αποθεματικών στο ελληνικό ασφαλιστικό σύστημα, Επιθεώρησις Δικαίου Κοινωνικής Ασφαλίσεως/ΕΔΚΑ 2010, σελ. 433-434, 435.
- Κ. Κρεμαλής, Δίκαιο Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 1985, σελ. 130.
- Κ. Λαναράς, Η ασφάλιση στο ΙΚΑ, Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2013, σελ. 238.

Βιβλιογραφία (4/5)

- Λ. Μαργαρίτης, Υπεξαίρεση (άρθρα 375 ΠΚ και 1, παρ. 1 Ν. 1608/1950) και ασφαλιστικές (εργοδοτικές και εργατικές) εισφορές (άρθρο 1 Α.Ν. 86/1967), Ποινική Δικαιοσύνη 2006, σελ. 68 επ.
- Μ. Νεκτάριος, Κοινωνική ασφάλιση στην Ελλάδα: Προτάσεις για μια συνολική μεταρρύθμιση, Financial Forum, 1996.
- Ξ. Κοντιάδης, Εισαγωγή στην κοινωνική διοίκηση και τους θεσμούς κοινωνικής ασφάλειας, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 2008, σελ. 81-83.
- Πλ. Τήνιος, Περιουσία ταμείων και κοινωνική ασφάλιση: μια διαχρονική παρανόηση και οι επιπτώσεις της, ΕΔΚΑ 2010, σελ. 420.

Βιβλιογραφία (5/5)

- Π. Παπαρρηγουπούλου-Πεχλιβανίδη, Δίκαιο Κοινωνικής Ασφάλισης, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2013, σελ. 184-185.
- Π. Παπαρρηγοπούλου-Πεχλιβανίδη, Η εξέλιξη στο δίκαιο της κοινωνικής ασφάλισης-περισσότερη αγορά και περισσότερο κράτος, Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2004, σελ. 257-259.
- Π. Παπαρρηγουπούλου-Πεχλιβανίδη, Η χρηματοδότηση του κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος, σε: Άγγ. Στεργίου και Θ. Σακελλαρόπουλος (επιμ.) Η ασφαλιστική, μεταρρύθμιση, Διόνικος 2010, Αθήνα, σελ. 157.
- Σπ. Μούζουλας, Επενδύσεις των διαθεσίμων των συνταξιοδοτικών οργανισμών: κοινωνική προστασία και χρηματοοικονομική κερδοσκοπία, Επιθεώρησις Δικαίου Κοινωνικής Ασφάλισης (ΕΔΚΑ) 2010, σελ. 458-459.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Άγγελος Στεργίου.
«Δίκαιο Κοινωνικής Ασφάλισης (Μεταπτυχιακό). Ενότητα 5η: Χρηματοδότηση
της κοινωνικής ασφάλισης-εισφορές». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014.

Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:

<http://eclass.auth.gr/courses/OCRS298/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

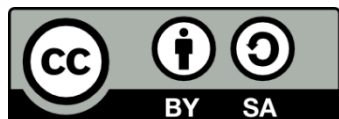
[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Άννα Τσέτουρα
Θεσσαλονίκη, Χειμερινό εξάμηνο 2014-2015

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

(Από το διαχειριστή του προγράμματος)

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

